

Gäddhäng

Länsstyrelsen i Stockholms län | 010 223 14 80 | ingrid.nordemar@lansstyrelsen.se

Stockholms skärgårds m kustvatten | Norrtälje, Värmdö, Haninge | Till annat land - SE000

Brist på lekplatser för gädda är en starkt bidragande orsak till rekryteringsproblem i ytterskärgården. Fotograf: Ingrid Nordemar

Projektområde

Stockholms ytterskärgård har god hydromorfologisk status karaktäriserad av hög konnektivitet och naturliga morfologiska processer. Det finns inga betydande lokala föroreningskällor, men området får otillfredsställande ekologisk status pga. diffus näringsbelastning från omgivande vatten. Havsvikar visar särskilt tydliga tecken på övergödning, här vill projektet genomföra åtgärder.

Orsak till åtgärder

Utöver närsaltsbelastning råder generellt stor brist på rovfisk i Stockholms ytterskärgård, vilket orsakat invasion av storspigg som lokalt förstärker effekter av övergödning. Bristen på rovfisk beror på flera faktorer, bl.a. överfiske och brist på lekplatser. På senare år har åtgärdsarbetet kommit igång på kusten med fredningsområden, gäddfabriker och utrivna vandringshinder. Lokala effekter märks, men behovet av åtgärder är fortsatt stort. Hittills har få insatser fokuserat på ytterskärgården.

Gädda är en av ytterskärgårdens lokala rovfiskar som var relativt talrik förr, men som numera endast påträffas i undantagsfall. Starkt bidragande orsak till deras i särklass dåliga status är gäddans snäva val av lekmiljö (mycket vågskyddade grunda miljöer som värms upp tidigt på våren) som är en naturlig bristvara i ytterskärgården. Fåtalet vikar är alltid mycket små och har ofta gjorts om till mindre båthamnar eller så har de vuxit igen. Gäddan är dessutom mycket stationär och förflyttar sig sällan långt, särskilt över öppna fjärdar. Detta skapar ökad risk för lokala utdöenden i ytterskärgården, men samtidigt också möjlighet till lokal förvaltning.

Länsstyrelserna

Vad vi vill förbättra

Målet är att restaurera gäddlekplatser för att stötta lokala rovfiskbestånd. Sannolikt gynnas även abborre av åtgärden. Vi hoppas på lokala följd effekter som mindre mängd storspigg, och på sikt även mindre påväxtalger och artrikare vegetation. Ett övergripande mål är att utveckla restaureringsmetoder för ytterskärgården för då kan restaureringstakten öka. Genom projektet kommer kunskapsnivån om skärgårdsgäddor sannolikt också öka.

Planerade åtgärder och aktiviteter

Två lokaler i ytterskärgården väljs att optimeras för gäddlek, en i Stora Nassa skärgård och en i Svenska Högarnas skärgård (båda naturreservat). För att utveckla flera metoder har vi valt lokaler med olika problematik/ åtgärdsbehov. Vi fokuserar på platser som är igenväxta/ har fördämningar, alternativt brist på bottenvegetation/ lösa intern gödande bottensediment som grumlar. Vi har valt lokaler där gädda fortfarande observeras, fiske inte utgör problem och etablerade samarbeten finns med fastighetsägarna som dessutom har uttryckt önskemål om restaurering av gäddbestånden. Vid ytterligare en lokal i Gillöga skärgård genomförs istället utsättning av gäddungar för att återskapa en mycket svag/obefintlig population i en annars relativt lämplig lekmiljö.

Restaureringsåtgärder inkluderar att återupprätta vandringsväg till lekplats (flytta stenar, avlägsna igenväxning), stabilisera/ avlägsna lösa sediment, återplantera kala bottnar med vegetation, och utsättning av närodlade gäddungar alternativt lekmogen fisk. Alla ingrepp behöver ske ytterst varsamt för att undvika negativ påverkan på känslig vegetation och lekmiljön. Tillstånd för åtgärder i Stora Nassa och Svenska Högarna söks enligt reservatsföreskrifterna, men detta bedöms inte utgöra problem.

Inför åtgärdsarbetet behöver vi genomföra vissa kompletterande undersökningar av valda lekplatser samt referensplatser, bl.a. inventering av gäddor, yngel och eller rom, vegetation/bottenkartering samt vatten- och sedimentprovtagning. Eventuella lokala punktutsläpp behöver också utredas. Baserat på underlag och analyser justeras åtgärdsplanerna för respektive lokal så förväntat resultat optimeras och risker undviks.

Planerad uppföljning

Åtgärderna planeras att följas upp över tid genom inventering av gädda, yngel och eller rom, samt vatten- och sedimentprovtagning på valda lekplatser samt referensplatser. Ordinarie uppföljning i naturreservaten fångar förhoppningsvis upp ytterligare effekter på ekosystemen.

I samverkan med

Lokala fastighetsägare och Östersjöcentrum

Länkar

- [Provfiske vid Svenska Högarna och Lilla Nassa skärgårdar. Länsstyrelserapport 2017:8.](#)
- [Vegetationsklädda bottnar vid Svenska Högarna. Dykinventeringar 2016. Länsstyrelserapport 2017:3.](#)
- [Marin samverkansplan för BSPA Stora Nassa Svenska Högarna. Länsstyrelserapport 2010:23.](#)
- Marin naturinventering av Stora Nassa. Länsstyrelserapport 2008:4.
- [Svenska Högarna – Marinbiologisk kartläggning och naturvärdesbedömning. Länsstyrelserapport 2007:1.](#)
- [Datasammanställning potentiella vikar, Stockholms universitets Östersjöcentrum. Publicerat 2015](#)